

บทที่ 1

บทนำ

เอื้องแซะ เอื้องแซะหลวง หรือเอื้องแซะหอม (*Dendrobium scabrilingue* Lindl.) เป็นกล้วยไม้ที่มีกลิ่นหอมคล้ายดอกพิกุล มีอายุการบานที่นานมากกว่า 1 เดือน ในอดีตใช้เป็นเครื่องบรรณาการแด่พระมหากษัตริย์ หรือเจ้านายชั้นสูง จากหลักฐานที่ค้นพบตามบันทึกของขุนหลวงวิรังคะ (อ้างโดย สิ่งพิมพ์ภาคเหนือ : ละครประวัติศาสตร์, 2537) พบว่าชาวลัวะได้นำเอื้องแซะมาถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พลับพลาทอง เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2469 เอื้องแซะมักพบในป่าแถบอำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่แจ่ม อำเภोजอมทองบริเวณคอยอินทนนท์ ซึ่งเป็นระดับที่มีความสูงมากกว่า 1,300 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล และมีอากาศเย็น (Seidenfaden, 1985) ปัจจุบันพบเอื้องแซะน้อยมากจนเกือบใกล้สูญพันธุ์ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงเล็งเห็นความสำคัญ จึงทรงให้เพาะเลี้ยงให้มีจำนวนมากเพื่อปลูกคืนสู่ป่าตามโครงการในพระราชดำริ (ประเทืองศรี และคณะ, 2538) แต่เนื่องจากเอื้องแซะเป็นกล้วยไม้ที่ปลูกเลี้ยงยาก และมีอัตราการเจริญเติบโตช้า ทำให้ยากต่อการขยายพันธุ์เพื่อปลูกทดแทน

กล้วยไม้เป็นพืชชนิดหนึ่งซึ่งมีเชื้อราไมคอร์ไรซาอาศัยอยู่ในรากโดยสามารถอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัย (symbiosis) โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสีย หรือก่อให้เกิดโรคใดๆกับพืช (อ้างโดย Hadley, 1982) ในการอยู่ร่วมกันกล้วยไม้จะปลดปล่อยธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อเชื้อราไมคอร์ไรซา และในทางกลับกันเชื้อราไมคอร์ไรซาจะช่วยในการลำเลียง และสร้างสารอาหารบางชนิดให้กับกล้วยไม้ เช่นกรดอะมิโนที่จำเป็นต่อการงอกและการเจริญของกล้วยไม้ (Hijner and Arditti, 1973 : Smith, 1966)

การทดลองนี้มุ่งที่จะหาชนิด และสายพันธุ์ของไมคอร์ไรซาที่เหมาะสมต่อเอื้องแซะที่ขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เพื่อประโยชน์ในการเร่งการเจริญ และเพิ่มการรอดชีวิตให้เอื้องแซะ ศึกษาผลของเชื้อราไมคอร์ไรซาต่อกล้วยไม้เอื้องแซะ และถูกผสมเอื้องแซะ โดยเก็บรวบรวมเชื้อราไมคอร์ไรซามาจาก 4 เขตจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย เพื่อทดสอบผลที่มีต่อเอื้องแซะ และถูกผสมเอื้องแซะ อีกทั้งยังทำการสำรวจความหลากหลาย และจำแนกความแตกต่างของเชื้อราไมคอร์ไรซาที่พบ เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงสายพันธุ์เชื้อไมคอร์ไรซาให้เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อเอื้องแซะสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. สำรวจชนิดของเอนโดไฟต์จากกล้วยไม้ชนิดต่างๆ ในเขตจังหวัดภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาชนิดของของไมคอร์ไรซา และผลกระทบของไมคอร์ไรซาต่อการเจริญของเอื้องแซะ และลูกผสมเอื้องแซะ ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงในห้องปฏิบัติการ
3. วิเคราะห์ความหลากหลายทางชีวภาพของเชื้อราไมคอร์ไรซา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ได้ชนิดของเชื้อราไมคอร์ไรซาที่เหมาะสมซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเพาะปลูกเอื้องแซะเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์ต่อไป
2. สามารถใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการปรับปรุงเอื้องแซะ และลูกผสมเอื้องแซะเพื่อประโยชน์ด้านการอุตสาหกรรม
3. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในสำหรับการศึกษาต่อไปในการหาความสัมพันธ์ของเชื้อราไมคอร์ไรซาด้วยกันเอง (combination) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของเชื้อราไมคอร์ไรซาต่อกล้วยไม้